

Warszawa, dnia 09 stycznia 2018 r.

RZĄDOWE CENTRUM LEGISLACJI
DEPARTAMENT PRAWNY I POSTĘPOWAŃ PRZED
TRYBUNAŁEM KONSTITUCYJNYM

RCL.DPPTK.590.24/2017

INFORMACJA

o wyroku Trybunału Konstytucyjnego
z dnia 11 września 2017 r. w sprawie o sygn. akt K 10/17¹

I. Problem prawny.

Trybunał Konstytucyjny rozpoznał wniosek grupy posłów na Sejm w sprawie oceny prawidłowości procesu wyboru sędziego, wiceprezesa i prezesa Trybunału Konstytucyjnego, w kontekście definiowania trybu tego wyboru, jako „sprawy” w rozumieniu przepisów ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego² (dalej: k.p.c.).

Zakwestionowane zostały przepisy art. 1, art. 68 § 1 w związku z art. 67 oraz art. 325 k.p.c.

Podstawowy zarzut wnioskodawców dotyczył kwestii pojęcia sprawy w rozumieniu k.p.c. Chodziło o to, że **włączenie w zakres tego pojęcia zagadnienia weryfikacji wyboru sędziów Trybunału Konstytucyjnego oraz możliwości oceny prawidłowości powołania Prezesa albo Wiceprezesa TK prowadzi do naruszenia konstytucyjnych przepisów o wyborze sędziów Trybunału przez Sejm, naruszenia prerogatywy Prezydenta RP do powoływania Prezesa i Wiceprezesa Trybunału oraz naruszenia uprawnienia Zgromadzenia Ogólnego Sędziów Trybunału Konstytucyjnego do przedstawiania kandydatów na stanowisko Prezesa i Wiceprezesa TK, a przez to do niedopuszczalnej ingerencji w zasadę podziału i równowagi władzy, a także do naruszenia zasady legalizmu i sprawiedliwości proceduralnej. Dodatkowo podniesiono, iż powołane przepisy we wskazanym zakresie naruszają także zasadę demokratycznego państwa prawnego.**

¹ Sentencja została ogłoszona w Dz. U. w dniu 11 września 2017 r. pod poz. 1727.

² Dz. U. z 2016 r. poz. 1822, z późn. zm.

W ocenie wnioskodawców brak jest przepisów szczególnych, które pozwoliłyby uznać za sprawę cywilną, w rozumieniu art. 1 k.p.c. zagadnienia trybu wyboru sędziów Trybunału Konstytucyjnego i trybu powoływania prezesa albo wiceprezesa TK. Podstawy takiej nie stanowi art. 36 ustawy z dnia 30 listopada 2016 r. o organizacji i trybie postępowania przed Trybunałem Konstytucyjnym³ (dalej: u.o.t.p.TK), gdyż dotyczy on jedynie odpowiedniego stosowania przepisów k.p.c. – w zakresie nieuregulowanym w u.o.t.p.TK - do postępowania przed Trybunałem Konstytucyjnym. Ograniczenie zawartego w art. 36 u.o.t.p.TK odesłania wyłącznie do kwestii związanych z postępowaniem przed Trybunałem Konstytucyjnym oznacza - zdaniem wnioskodawców - że ustawodawca świadomie wykluczył stosowanie przepisów k.p.c. do zagadnień związanych z organizacją Trybunału Konstytucyjnego, w tym powoływania prezesa albo wiceprezesa Trybunału Konstytucyjnego. Z kolei brak takiego odesłania w ustawie z dnia 30 listopada 2016 r. o statusie sędziów Trybunału Konstytucyjnego⁴ oznacza, że **nie jest możliwe stosowanie przepisów k.p.c. do kwestii związanych ze statusem sędziów Trybunału Konstytucyjnego.**

II. Wzorzec kontroli.

Wnioskodawcy wywiedli, iż zaskarżone przepisy ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego, w określonym we wniosku zakresie, są niezgodne z art. 194 ust. 1 (skład Trybunału Konstytucyjnego; sędziowie TK) w związku z art. 10 (zasada trójpodziału władz) oraz art. 2 (zasada demokratycznego państwa prawa) oraz art. 7 (zasada praworządności) Konstytucji; a także z art. 194 ust. 2 (sędziowie TK; Prezes TK) Konstytucji w związku z art. 10, art. 2 Konstytucji oraz z art. 144 ust. 3 pkt 21 (akty urzędowe Prezydenta) w związku z art. 7 oraz art. 10 Konstytucji.

III. Treść orzeczenia.

1. Art. 1 ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (Dz. U. z 2016 r. poz. 1822, ze zm.) w zakresie, w jakim dotyczy zagadnienia oceny

³ Dz. U. poz. 2072.

⁴ Dz. U. poz. 2073.

prawidłowości procedury wyboru sędziego Trybunału Konstytucyjnego, jest niezgodny z art. 194 ust. 1 zdanie pierwsze w związku z art. 10 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej.

2. Art. 1 ustawy powołanej w punkcie 1 w zakresie, w jakim dotyczy zagadnienia oceny prawidłowości procedury przedstawienia kandydatów na stanowisko Prezesa oraz Wiceprezesa Trybunału Konstytucyjnego przez Zgromadzenie Ogólne Sędziów Trybunału Konstytucyjnego i powołania ich przez Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej, jest niezgodny z art. 194 ust. 2 w związku z art. 10 Konstytucji oraz z art. 144 ust. 3 pkt 21 w związku z art. 10 Konstytucji.

3. Art. 68 § 1 w związku z art. 67 ustawy powołanej w punkcie 1 w zakresie, w jakim dopuszcza ocenę prawidłowości procedury przedstawienia kandydatów na stanowisko Prezesa oraz Wiceprezesa Trybunału Konstytucyjnego przez Zgromadzenie Ogólne Sędziów Trybunału Konstytucyjnego i powołania ich przez Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej, który prowadzi do wystawienia dokumentu, o którym stanowi ten przepis, jest niezgodny z art. 194 ust. 2 w związku z art. 10 Konstytucji oraz z art. 144 ust. 3 pkt 21 w związku z art. 10 Konstytucji.

4. Art. 325 w związku z art. 1 ustawy powołanej w punkcie 1 w zakresie, w jakim dopuszcza rozstrzygnięcie o prawidłowości procedury wyboru sędziego Trybunału Konstytucyjnego, jest niezgodny z art. 194 ust. 1 zdanie pierwsze w związku z art. 10 Konstytucji.

5. Art. 325 w związku z art. 1 ustawy powołanej w punkcie 1 w zakresie, w jakim dopuszcza rozstrzygnięcie o prawidłowości procedury przedstawienia kandydatów na stanowisko Prezesa oraz Wiceprezesa Trybunału Konstytucyjnego przez Zgromadzenie Ogólne Sędziów Trybunału Konstytucyjnego i powołania ich przez Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej, jest niezgodny z art. 194 ust. 2 w związku z art. 10 Konstytucji oraz z art. 144 ust. 3 pkt 21 w związku z art. 10 Konstytucji.

Trybunał Konstytucyjny orzekł, że przepisy art. 1, art. 68 § 1 w związku z art. 67 oraz art. 325 ustawy – Kodeks postępowania cywilnego **w zakresie, w jakim umożliwiają sądom powszechnym i Sądowi Najwyższemu ocenę prawidłowości procedury wyboru sędziego TK lub powoływania Prezesa oraz Wiceprezesa TK, są niezgodne z Konstytucją, ponieważ ingerują w realizację konstytucyjnych uprawnień Sejmu (wybór sędziów TK), Prezydenta RP (powoływanie Prezesa i Wiceprezesa TK) oraz Zgromadzenia Ogólnego Sędziów TK (przedstawianie kandydatów na Prezesa i Wiceprezesa TK).**

W uzasadnieniu orzeczenia Trybunał stwierdził, że wybór konkretnej osoby przez Sejm do Trybunału Konstytucyjnego pozwala uzyskać mandat, który osoba wybrana na sędziego TK obejmuje po złożeniu ślubowania wobec Prezydenta RP, a nie z chwilą wyboru. Stosunek prawny pomiędzy sędzią Trybunału a państwem wiąże się z objęciem mandatu, co ma charakter ustrojowy: jego nawiązanie i wygaszenie należy wyłącznie do kompetencji organów państwa wskazanych w przepisach prawa. Nie tworzy stosunku cywilnoprawnego i nie można go w żaden sposób odnieść do postępowania cywilnego, zatem kognicja sądów dopuszczalna jest jedynie w wypadkach wyraźnie w Konstytucji wskazanych. To ustrojodawca przesądza o tym, czy akt organu władzy publicznej może być weryfikowany w trybie kontroli sądowej.

Zdaniem Trybunału, to właśnie z tego powodu procedura wyboru sędziego TK oraz sam akt wyboru, którym jest uchwała Sejmu, nie mogą być weryfikowane w żadnym zakresie w procedurze cywilnej w postępowaniu przed sądami powszechnymi i przed Sądem Najwyższym. Ukształtowanie normy wynikającej z art. 1 k.p.c. tak, że możliwa jest kognicja sądu w przedmiotowej sprawie narusza konstytucyjny przepis o składzie Trybunału w związku z zasadą podziału władzy. Konstytucja bowiem nie zawiera przepisów, które uprawniałyby sądy do oceny prawidłowości wyboru sędziów TK. Poza pojęciem „sprawy” w rozumieniu art. 45 ust. 1 Konstytucji znajdują się kwestie ustrojowe, zatem nie można się powoływać na prawo do sądu, by uzasadnić kognicję sądów powszechnych właśnie w sprawach ustrojowych. Dlatego w niniejszej sytuacji nie może mieć również zastosowania art. 177 Konstytucji. W przeciwnym razie doszłoby do naruszenia konstytucyjnie zastrzeżonej dla Sejmu RP kompetencji kreacji składu konstytucyjnego organu państwa, jakim jest Trybunał Konstytucyjny, jego niezależności, a tym samym zasady podziału władzy.

Trybunał ponadto przypomniał, że wynikające z art. 194 ust. 2 w związku z art. 144 ust. 3 pkt 21 Konstytucji uprawnienie Prezydenta do powoływania Prezesa i Wiceprezesa TK jest prerogatywą Prezydenta, która nie podlega kontroli innych organów. Jest to świadome działanie ustrojodawcy, by zapewnić Prezydentowi wykonywanie jego zadań, wskazanych przede wszystkim w art. 126 Konstytucji. Trybunał uznał, że skoro niekonstytucyjne jest włączenie do zakresu spraw cywilnych zagadnienia oceny prawidłowości procedury wyboru sędziego Trybunału Konstytucyjnego oraz powołania Prezesa i Wiceprezesa TK, to art. 325 k.p.c. w związku z art. 1 k.p.c. dopuszczający wydanie orzeczenia, w którym wskazane będzie rozstrzygnięcie tych kwestii, również narusza odpowiednio art. 194 ust. 1 w związku z art. 10 Konstytucji oraz art. 194 ust. 2 w związku z art. 10 Konstytucji oraz z art. 144 ust. 3 pkt 21 w związku z art. 10 Konstytucji.

IV. Wskazówki dla prawodawcy.

Trybunał Konstytucyjny w uzasadnieniu wyroku nie zawarł wskazówek dla prawodawcy.

Piotr Ołdak
Wicedyrektor
Departamentu Prawnego i Postępowań przed
Trybunałem Konstytucyjnym
w Rządowym Centrum Legislacji

/-podpisano bezpiecznym podpisem elektronicznym
weryfikowanym przy pomocy ważnego
kwalifikowanego certyfikatu/